ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ - ਸਬਦ ੩੯

ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ ਪਰਹਰੀ ॥

ਰਾਗੁ ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੧੬੩

ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ ਪਰਹਰੀ ॥

ਤਾ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਨਰਹਰੀ ॥੧॥

ਜੋ ਨ ਭਜੰਤੇ ਨਾਰਾਇਣਾ ॥

ਤਿਨ ਕਾ ਮੈ ਨ ਕਰਉ ਦਰਸਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਨ ਕੈ ਭੀਤਰਿ ਹੈ ਅੰਤਰਾ ॥

ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰਾ ॥੨॥

ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਮਦੇਉ ਨਾਕਹਿ ਬਿਨਾ ॥

ਨਾ ਸੋਹੈ ਬਤੀਸ ਲਖਨਾ ॥੩॥੨॥

ਸਾਰ: ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਰਹਿਤ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੈਤਿਕ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਨੈਤਿਕ ਸੰਜਮ, ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਨ-ਸੰਪਦਾ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਜਾਂ ਰੁਤਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਤਰੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੌਲਾ, ਪਾਕ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਜਿਹਾ ਸੰਜਮ ਰੂਹਾਨੀ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੱਚ ਅਧਾਰਿਤ ਹੱਦ-ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਿਵਯਤਾ ਦਾ ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਲਾਲਚ, ਤੁਲਨਾ, ਜਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਮੌਲਦੀ।

ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ ਪਰਹਰੀ ॥

ਪਰਾਏ ਧਨ ਅਤੇ ਪਰਾਏ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ। ਇਹ ਭਾਵ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨ ਲਈ ਮਰਯਾਦਾ, ਸਵੈ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਾ ਕੈ ਨਿਕਟਿ ਬਸੈ ਨਰਹਰੀ ॥੧॥

ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇੜੇ ਨਰਹਰੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਕਤ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੈਵੀਸਤਾ ਨੈਤਿਕ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਵੱਲ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (੧)

ਜੋ ਨ ਭਜੰਤੇ ਨਾਰਾਇਣਾ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਨਾਦ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਭਾਵ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਏਕਮ ਸਤਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਇਕਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਤਿਨ ਕਾ ਮੈ ਨ ਕਰਉ ਦਰਸਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਜਿਨ ਕੈ ਭੀਤਰਿ ਹੈ ਅੰਤਰਾ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਵੈਤ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਪਖੰਡ ਦੀ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰੀ ਕਰਮ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ, ਅਤੇ ਇਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪਾੜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੈਸੇ ਪਸੁ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰਾ ॥੨॥

ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਬਚਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਣਵਿਕਸਿਤ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। (੨)

ਪ੍ਣਵਤਿ ਨਾਮਦੇਉ ਨਾਕਹਿ ਬਿਨਾ ॥

ਨਾਮਦੇਵ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਨੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।" ਇਹ ਕਥਨ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 'ਨੱਕ' ਮਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਨਾ ਸੋਹੈ ਬਤੀਸ ਲਖਨਾ ॥੩॥੨॥

ਬੱਤੀ ਗੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੇ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਸਚਿਆਰਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (੩)(੨)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਇਹ ਤੱਥ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ ਜੋ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਸਨਮਾਨ ਪਾਏ, ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਡੀ ਅਸਲ ਕੀਮਤ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੈਤਿਕ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਹਉਮੈ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਸਲ ਮਹੱਤਵ ਉਸ ਦੀ ਸਚਿਆਰਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਮਰਤਾ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬਾਹਰੀ ਗੁਣ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਰਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲ ਕਸੌਟੀ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਣ ਸੱਚ, ਦਇਆ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨੂਰ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਬਾਹਰੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: OnenessInDiversity.com

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**